

Aan

Minister VWS
Staatssecretaris

Deadline: 21 december
2023

nota

Monitorbrief bevolkingsonderzoeken naar kanker

TER BESLISSING

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Publieke Gezondheid
Bevolkingsonderzoek en
Medische Ethiek

Opgesteld door

Datum

11 december 2023

Kenmerk

3729957-1057426-PG

Uw kenmerk

-

Zaaknummer

1057426

Bijlage(n)

2

1. Aanleiding

Met bijgevoegde brief informeert u de Tweede Kamer over de ontwikkelingen in de bevolkingsonderzoeken naar kanker. U reageert hierin ook op de jaarlijkse monitors van het RIVM die in oktober 2023 zijn gepubliceerd en aan de Tweede Kamer zijn aangeboden. U geeft eveneens gevolg aan uw toezeggingen tijdens het plenair debat over het burgerinitiatief 'Bevolkingsonderzoek borstkanker' op 7 september 2023.

2. Geadviseerd besluit

Ik adviseer u bijgaande brief te ondertekenen en aan de Tweede Kamer aan te bieden. De deadline hiervoor is gezet op 21 december 2023, omdat de brief voor het reces naar de Kamer dient te gaan, gelet op de termijnen van verschillende toezeggingen.

De staatssecretaris is ook ter besluit meegenomen, omdat Caribisch Nederland (zie de passage op pagina 15 van de brief) onder zijn portefeuille valt.

3. Kernpunten

U stipt de volgende punten aan:

- Ontwikkelagenda: u schetst de doelen van de ontwikkelagenda en de stand van zaken. Het RIVM heeft een sterkte-zwakteanalyse gemaakt van de huidige bevolkingsonderzoeken en een toekomstverkenning uitgevoerd naar de belangrijkste maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. U geeft tevens aan dat u een adviesaanvraag over risicostratificatie heeft gestuurd naar de Gezondheidsraad en deelt deze als bijlage met de Kamer.
- U geeft voor de drie bevolkingsonderzoeken naar kanker de belangrijkste cijfers uit de monitor en de relevante ontwikkelingen aan.
- Voor het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker wordt ingegaan op de verbrede inzet van de zelfafnameset, het gewijzigde uitnodigingsschema en het feit dat er dit jaar voor het eerst deelnemers uitgenodigd worden die gevaccineerd zijn tegen hrHPV.
- Rond het bevolkingsonderzoek borstkanker spelen veel verschillende ontwikkelingen waarop wordt ingegaan, zoals het uitnodigingsinterval en het lopende Gezondheidsraadadvies. Daarnaast blijkt u terug op het plenair debat over het burgerinitiatief 'Bevolkingsonderzoek borstkanker', dat ging over de pijnbeleving.

- Voor het bevolkingsonderzoek darmkanker gaat u in op het deelnameverschil tussen mannen en vrouwen en op uw besluit om de pilot plasticbesparing stop te zetten.
- Overige ontwikkelingen:
  - o U herhaalt hetgeen de staatssecretaris heeft gemeld over de zoektocht naar oplossingen in de begrotingsystematiek voor de financiering van opvolging van Gezondheidsraadadviezen over vaccinaties, omdat dat ook relevant is voor de bevolkingsonderzoeken.
  - o Caribisch Nederland (**portefeuille staatssecretaris**): u informeert de Kamer over de voortgang van de implementatie van de bevolkingsonderzoeken naar borst-, baarmoederhals- en darmkanker op Caribisch Nederland.

Datum

11 december 2023

Kenmerk

3729957-1057426-PG

4. Toelichting

a. *Draagvlak politiek*

- De Tweede Kamer stelt regelmatig vragen over de bevolkingsonderzoeken naar kanker. Zo was er het afgelopen jaar meer aandacht voor de bredere inzet van de zelfafnameset, het uitnodigingsinterval bij het bevolkingsonderzoek borstkanker en de screening van cliënten met zeer dicht borstweefsel door middel van contrastmammografie (CEM). Verder heeft u afgelopen jaar ook uw beleidsreactie gestuurd op het Gezondheidsraadadvies over het bevolkingsonderzoek darmkanker¹.
- 7 september 2023 vond het plenair debat plaats over het burgerinitiatief 'Bevolkingsonderzoek borstkanker', dat ging over de pijnbeleving bij het bevolkingsonderzoek. Tijdens het debat is er door verschillende fracties gevraagd naar mogelijkheden voor het (op termijn) bieden van een alternatieve techniek voor het bevolkingsonderzoek. U heeft aangegeven dat de mammografie op dit moment nog de beste methode is voor het bevolkingsonderzoek borstkanker.

b. *Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie*

- Op 27 november 2023 was de lancering van de Nederlandse Kankeragenda. Tijdens de lancering werden de twintig verschillende doelen benoemd. De volgende doelen kregen extra aandacht: roken, vroege opsporing, zeldzame kankers, late gevolgen en werken met of na kanker. Naar aanleiding van de lancering was er in de media veel aandacht voor vroege opsporing van kanker.
- De stabilisering van het uitnodigingsinterval bij het bevolkingsonderzoek borstkanker is betreurenswaardig. Vanuit verschillende hoeken is teleurgesteld gereageerd op uw winstwaarschuwing in de Kamerbrief van 20 juni 2023 over het uitnodigingsinterval. De verwachting is dat het nieuws in deze brief opnieuw tot teleurgestelde reacties zal leiden. Het is echter een overmachtssituatie: als gevolg van de krappe arbeidsmarkt en andere beschreven ontwikkelingen, is het voor BVO NL niet mogelijk om genoeg bevolkingsonderzoeken uit te voeren en zo het uitnodigingsinterval verder te laten dalen.
- Rond het plenair debat en rond de publicatie van de monitors ging veel media-aandacht naar respectievelijk de pijnbeleving bij het

¹ Kamerstuk 32 793, nr. 689

bevolkingsonderzoek borstkanker en naar de licht dalende deelnametrend bij alle drie de bevolkingsonderzoeken.

Datum

11 december 2023

Kenmerk

3729957-1057426-PG

c. Financiële en personele gevolgen

- In de brief wordt geen nieuw beleid aangekondigd. Als gevolg daarvan is hetgeen beschreven financieel haalbaar. Beschreven plannen (zoals het onderzoek naar deelnametrend en de bestedingen in het kader van de volksziektes) passen binnen het bestedingsplan van de directie Publieke Gezondheid en/of reeds aangegane verplichtingen.

d. Juridische aspecten haalbaarheid

- Hetgeen beschreven is in de brief is juridisch haalbaar.

e. Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

- Intern afgestemd met Programmadirectie Zorg en Jeugd Caribisch Nederland en de directie Financieel Economische Zaken.
- Verder afgestemd met het RIVM-Centrum voor Bevolkingsonderzoek en waar relevant met ZonMw.
- Het secretariaat van de Gezondheidsraad heeft meegelezen op feitelijke onjuistheden rond de verschillende adviestrajecten.

f. Gevolgen administratieve lasten

n.v.t.

g. Toezeggingen

- U doet de toezegging af om in deze brief nader in te gaan op de ontwikkelagenda voor de bevolkingsonderzoeken (Delphi nr. 10991). U zegt toe de Kamer rond de zomer van 2024 opnieuw te informeren over de ontwikkelagenda.
- U voert de motie uit van het lid Agema tijdens het tweeminutendebat medische preventie van 16 maart 2023 die de regering verzoekt om onderzoek te doen naar de oorzaken van de dalend trend in de deelname aan bevolkingsonderzoek naar kanker (Delphi nr. 4616). U zegt toe de Kamer in 2024 nader te informeren over de onderzoeksresultaten van het RIVM over de redenen voor de dalende deelnametrend.
- U refereert in de bijlage van de brief aan de motie van de leden Mohandis en Westerveld over het zo snel mogelijk aanbieden van contrastmammografie aan cliënten met zeer dicht borstweefsel (Delphi nr. 4342).
- U komt de toezegging na om de Kamer halfjaarlijks te informeren over de laatste stand van zaken rond het uitnodigingsinterval bij het bevolkingsonderzoekborstkanker (Delphi nr. 11383). U informeert de Kamer over een halfjaar opnieuw.
- U herhaalt de eerdere toezegging om in het voorjaar van 2024 de Kamer nader te informeren over de bekostigingssystematiek voor de financiering van opvolging van Gezondheidsraadadviezen over vaccinaties en bevolkingsonderzoek.
- Toezeggingen en moties tijdens het plenair debat burgerinitiatief 'Bevolkingsonderzoek borstkanker':
  - o U geeft opvolging aan de motie van de leden Westerveld en Tielen die de regering verzoeken zichtbare stappen te nemen en toe te werken naar alternatieve technieken voor

borstkankeronderzoek (Delphi nr. 4798) en zegt toe de Kamer te informeren zodra er relevante onderzoeksresultaten zijn gepubliceerd, of er nieuwe relevante studies gestart worden naar het bevolkingsonderzoek borstkanker.

- U geeft uitvoering aan de motie van de leden Paulusma en Tielen over het realiseren van een opt-outregeling bij bevolkingsonderzoeken (Delphi nr. 4797).
- U geeft deels uitvoering aan de motie van de leden Westerveld en Paulusma die de regering verzoekt om de bevolkingsonderzoeken in de toekomst meer in te richten op basis van het risicoprofiel van de deelnemer (Delphi nr. 4799).
- U geeft gevolg aan de toezegging om een overzicht te geven van de verschillende lopende studies die relevant zijn voor het bevolkingsonderzoek borstkanker en aan te geven wat de relevantie is voor het bevolkingsonderzoek. In dit overzicht wordt ook ingegaan op de toezegging aan de leden Pouw-Verweij en Tielen door in de bijlage ook in te gaan op respectievelijk onderzoek voor cliënten met zeer dicht borstweefsel en op onderzoek naar de inzet van AI in relatie tot alternatieve screeningstechnieken.
- U geeft gevolg aan de toezegging aan het lid Van den Berg door in uw in te gaan op druk- vs. krachtgestuurde mammografie.

Datum
11 december 2023

Kenmerk
3729957-1057426-PG

h. Fraudetoets
n.v.t.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Tot personen herleidbare gegevens zijn onleesbaar gemaakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.